

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Croesvs Et Codrvs. hoc est, Copiæ Et Inopiæ Damna vel
Lvcra, à bono iustoq[ue] Mundi Governatore Deo
Distribvta**

Stengel, Georg

Ingolstadij, 1648

Capvt XIII. Quantam Devs pauperum suorum curam gerat?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52359)

CAPVT XIII.

Quantam DEVS pauperum suorum curam gerat?

§. I.

Ad DEVM optimam Mundi procuratorem pertinere tam parui, quam magni Mundi vices.

I hæc omnia, quæ declarauimus, nihil essent, illud tamen vel vnicum meritò pauperes animaret, quòd Deum habeant curatorem. Securissime degunt illi, qui se sciunt, bono ac fidelis œconomo suo fidere posse. Quo pacto rex Pharaon olim dixit ad Ioseph: *Numquid sapientiorum, & consimilem tui inuenire poteris? Tu eris super domum meam, &c.* Quis melior, fidelior, sapientiorum est Deo? Numquid consimilem illius inuenire poterimus? Si ergo ille est pauperum curator & procurator; quid potest illis deesse? *Si Deus pro nobis, quis contra nos?* dicebat Apostolus. Fames? sitis? inopia rerum omnium? Nequaquam. Nam Deus his omnibus est potentior. Vel eripiet igitur ex illis miseros, vel faciet eos in illis ipsis felices. *Est homo*
marc.

Gen. 41.
39.

Rom. 8.
31.

Eccli. 11.
18.

marcidus, egens recuperatione, plus deficiens
virtute, & abundans paupertate: & oculus Dei
respexit illum in bono, & erexit eum ab humili-
tate ipsius, & exaltavit caput eius: & mirati
sunt in illo multi, & honoraverunt Deum, qui
rotam novit vertere, atque depressa rur-
sus exaltare. Et vel hinc multi pauperem
non despiciunt; nam apud se cogitant, vo-
lubilem esse fortunæ statum. Quid si enim
ille breui sit supra me, quem ego nunc vi-
deo infra pedes meos iacentem? Numine
enim iubente, vt Ausonius ait:

Auson. in
Epigram.

*Fortuna numquam sistit in eodem statu,
Semper mouetur, variat, & mutat vices;
Et summa in imum vertit, ac versa eri-
git.*

Terram vides? orbis est, vt vel hinc memo-
res simus volubilitatis. Cælum ipsum aspice:
quotidie vertitur: & ipsa sidera, quæ inter-
diu sunt summa, noctu occidunt, sunt-
que ima; vicissim internoctu conspiciun-
tur superiora, quæ interdiu infra nos vo-
luta sunt. Quemadmodum ergo ordo vni-
uersi postulat continuam mutationem; ita
& Conditor Vniuersi *marcidum & egentē*
recuperatione erigit, & exaltat caput eius; vt
etiam in paruo Mundo hæc rota inuenia-
tur.

Virgil.
Eclog. 9.

Matth.
23. 12.
Matth.
19. 30.

tur. Quare, si prophani dicunt: *Sors omnia versat*, multò veriùs dici potest: *Deus omnia versat*: aut, vt ipse Deus dicit: *Qui se exaltauerit, humiliabitur, & qui se humiliauerit, exaltabitur*. Quod, nisi fiat in hac vita, certò eueniet in vita futura, in qua *erunt primi nouissimi, & nouissimi primi*. Hanc spem natura pauperibus suggerit, & author naturæ.

§. II.

Varia caussa, ob quas peculiarem pauperum curam gerit DEVS.

Hinc altera caussa emergit curæ diuinæ. Prima enim erat, quòd ordo vniuersi exigeret hanc vicissitudinem; altera autem est, quòd ita mereantur, qui se humiliant, vel sponte atque vltro; vel si non vltro, saltem patienter. Hinc enim & Deus peculiarem illorum curam gerit, qui dum suam voluntatem diuinæ accommodant, digni sunt, vt & Deus *faciat voluntatem timentium se*. Volunt enim, vt summus Pater curet, quos, tamquam infimos, nemo curat. Et sanè hinc tertio res ipsa pauperum causam agit, apud æquissimum iudicem, vt ijs qui maximè ope indigent, maximè opituletur. Quod eum facere, & scri-
ptura

ptura docet, & quotidiana exempla. Nam
 ne quis putet, Deum tantum videre splen-
 didos, *oculi eius in pauperem respiciunt.* Et
 quia nullam videntur habere opem, qui
 idcirco vocantur *inopes*, ait idem Propheta:
Tibi derelictus est pauper. In vitis Patrum,
 apud Ruffinum Aquileiensem, *Quidam fra-*
ter requisivit senem, dicens: Vis ut retineam
mibi duos solidos, propter infirmitatem corporis?
Et videns senex cogitationes eius, quod vellet
retinere eos, dixit: Retine. Reuersus ergo in
cellam frater, cepit cum cogitationibus proprijs
colluctari, dicens: putas bene dixit mihi senex,
an non? Exurgens ergo iterum venit ad senem,
rogans & dicens: Propter Deum, dic mihi ve-
ritatem, quia conturbor à cogitationibus meis,
propter illos duos solidos. Dicit illi senex: Quia
vidi cogitationem tuam volentem retinere eos,
dixi tibi, ut retineres: nam non est bonum tene-
re plus, quam necesse est corpori. Duo ergo soli-
di sunt spes tua; & si contigerit ut pereant,
numquid Deus non cogitat de nobis? Iacta er-
go cogitationem tuam super Deum, quoniam
ipsi cura est de nobis. Quartò; etsi ad tem-
pus ita sæpe agatur cum tali, vt etiam à
Deo desertus videatur, ait tamen Dauid,
non in finem obliuio erit pauperu. Quintò, li-

Psal. 144.

19.

Psal. 10, 4.

Heribert.

Rosv.

lib. 3. in

vit. PP.

cap. 69.

Ruffin.

presbyt.

Psal. 9. 34.

cet talis non ipse elegerit pauper esse, si-
 men oblatam à Deo paupertatem patienter
 acceptavit, clarè pronunciat: *patientis*
 Psal. 9. 19. *pauperum non peribit.* Sextò, quòd si sint, qui
 non solùm pauperem derelinquant, sed eti-
 am persequantur: *factus est Dominus refu-*
 Psal. 9. 19. *gium pauperi, neq; despexit deprecatione pau-*
 Psal. 21. *peris.* Septimò, nullus pauper ad eum fra-
 25. *stra refugit, neq; auditur modò à clementis-*
 simo patre oratio pauperis, sed etiam exau-
 ditur, ille est enim *eripiens inopem de manu*
 Psal. 34. *fortiorum eius: egenum & pauperem à diripi-*
 10. *entibus eum, vnde & alibi dicitur. Iste pau-*
 Psal. 33. 7. *per clamavit, & Dominus exaudivit eum: &*
de omnibus tribulationibus saluavit eum.
 Octauò, ne quis putet, impunè laturos eos,
 qui insidiantur pauperi, aut eum deglubunt,
 nec verentur vel nudum spoliare, ecce
 Psal. 139. *quid rex testetur: Cognovi quia faciet Do-*
 13. *minus iudicium inopis, & vindictam paupe-*
 rum. Itaque diues cadet, *cùm dominatus fue-*
 rit pauperum. Nonò nec meritis pauperum
 Psal. 67. *præmium deerit: Parasti in dulcedine tua pau-*
 11. *peri Deus, ait Psalmista; & rursus: videant*
 Psal. 68. *pauperes, & latentur.* Hæc est vera læticia
 39. *pauperum; diuitibus autem tristissima.*
quæque diuina pagina comminatur. Igitur
 ques

quos maximè curat Mundus, minimè curat Deus; & quos despicit Mundus, protegit Deus; & quamuis vtrisque prospiciat sufficienter, pauperibus tamen prospicit etiam abundanter.

§. III.

Exempla diuina erga pauperes cura.

Ne autem in verbis duntaxat curam, quæ pauperibus est promissa, consistere arbitremur, notum est è sacris libris, non rarò idem esse *verbum*, quod *factum*. *Transseamus* Luc. 2. 14. *vsq; Bethlehem*, aiunt pastores, & *videamus hoc verbum, quod factum est, quod Dominus ostendit nobis*. Certe, quod dicit Deus, facit; & quod promittit, præstat. Itaque primò perspicacissimus ille oculus Mundi, qui omnia videt, vtiq; etiam videt pauperes; neq; eos spernit, aut indignatur vel in summa maiestatis sede constitutus. *Dominus in templo sancto suo; Dominus in celo sedes eius: Is. 66. 2. oculi eius in pauperem respiciunt. Ad quem respiciam, ait, nisi ad pauperulum?* Quod se facere Christus ostendit, quando *sedens contra gazophylacium aspiciebat, quomodo turba iactaret es in gazophylacium, & multi diuites iactabant multa. Cum venisset autem vidua una pauper, misit duo minuta, quod est quadrans* Marc. 12. 41.

drans, & conuocans discipulos suos ait illis: Amen dico vobis, quoniam vidua hac pauper plus omnibus misit, qui miserunt in gazophylacium. Omnes enim ex eo, quod abundabat illis, miserunt; hac verò de penuria sua omnia quae habuit misit totum victum suum. Nonne fuit hoc respicere pauperem? Bono animo estote, pauperes, si nemo vos hominum videt, & nemo miratur, aut laudat, quod sanctè facitis, aut cùm in occulto oratis: Deum habetis & testem, & spectatorem. Hic vnus est instar mille, immò supra mille. Res magna est, à Deo videri. Secundò non videt tantùm Deus pauperum inopiam, sed etiam re ipsa opitulatur, idque alios facere jubet: Cùm messueris segetes terrae tuae, non tondebis usq; ad solum superficiem terrae: nec remanentes spicas colliges. Neq; in vinea tua ramos, & grana decidentia congregabis, sed pauperibus & peregrinis carpenda dimittas. Idem repetit infra. Exemplum quàm illustre exhibuit in Moabitide Ruth, quam pauperem, sed honestissimi nominis puellam & aluit, per diuitem virum Booz, & deniq; etiam opulentauit? In nouo autem testamento, vt patefceret, etiam in spiritualibus peculiarem eorum haberi rationem,

Leuit. 19.
9.

Ibid c. 23.
22.

Ruth. 2.8.

pauperes Evangelizantur, ait Seruator; ne
 superba opulentia putet, Redemptorē tan-
 tūm diuitum ac magnatum causā venisse.
 Tertiò; res ipsa mouet misericordem patrē.
 Si enim vel terrenus pater è duobus filijs
 vnum in bene instructa naui ludentē videat,
 alterū inter vndas ac vortices luctantē, cui
 citiùs succurret? Ita Deus vtiq; citiùs opem
 afferet ope indigenti, cuius ipsa miseria
 mouet misericordem. Si enim Iob aiebat:
Flebam quondam super eo, qui afflictus erat, &
compatiebatur anima mea pauperi; quanto
 magis putandum est, flecti & affici eum mi-
 sericordia, qui afflictionem atque inopiam
 longè habet cognitiorem? & cuius miseri-
 cordia est, *super omnia opera eius, quæ tamen*
 sunt magna, & mirabilia nimis? Quocirca
 eam olim legem tulit: *Si vnus de fratribus*
tuis, qui morantur intra portas ciuitatis tue,
in terra, quam Dominus Deus tuus daturus
est tibi, ad paupertatem venerit: non obdurabis
cor tuum, nec contrahes manum, sed aperies
eam pauperi, & dabis mutuum, quo eum indi-
gere perspexeris.

Iob. 30.

25.

Deuter.

15. 7.

§. IV.

*Cur DEVS quosdam pauperes non statim
 iunget?*

Quartò

Quartò etsi subinde differt Deus quò-
dam, vt incommoda sentiant paupertatis,
Psal. 9. 19. & quasi eorum obliuisci videtur, tamen *in finem est obliuio pauperis.* Hac spe consolantur
Tob. 4. 23. filium suum Tobias ait: *Noli timere, fili mi,*
ait, *pauperem quidem vitam gerimus, sed multa bona habebimus, si timuerimus Deum, & recesserimus ab omni peccato, & fecerimus bene.* Vt prædixit, ita euenit, vel Raphael Archangelo cælitus misso, qui eum ad fortunas suas perduceret. Quin Christus quoque turbam triduo toto distulit, donec eam prodigiòse pasceret. *Cùm turba multa esset, nec haberent, quod manducarent, conuocatis discipulis, ait illis: Misereor super turbam: quia ecce iam triduo sustinent me, nec habent, quod manducant: si dimisero eos ieiunos in domum suam, deficient in via: quidam enim ex eis de longè venerunt.* Distulit, vt fames & fama cresceret, miraculumque tantò maius esset, quantò illi magis esurirent. Quintò voluit eosdem ita curare atque satiare Dominus, vt etiam patientiam eorum probaret. Ob quam causam multos diu, plurimos etiam vsque ad vitæ finem relinquit in egestate. Tunc enim dicit: *Ecce excoxi te, sed non quasi argentum, elegi te in camino patrum peritatis.*

pertatis. Si enim excoxissem te, quasi ar-
 gentarius in fornace ardentissima excoquit
 argentum, separatque ab eo, per ignem,
 stannum, plumbum, scoriam, ut purum
 putumque remaneat, & impermixtum, utique
 consumpsissem te, cum non sis, nisi pecca-
 torum scoria, iuxta illud: *argentum tuum* Isa. 1. 22.
versum est in scoriam; itaque leniori te ca-
 mino purgavi, seruitute scilicet & ærumnis
 Babylonis. Multi enim non sunt tam for-
 tes, ut possint martyria sustinere; neque
 tam patientes, ut possint graues diutur-
 nosque tolerare morbos; quare mores eo-
 rum in camino paupertatis corriguntur.
 Quod dum facit Deus, nonne pauperes
 quasi negligendo curat? quia curat eos ipsa
 paupertate, sicut medicus ægrotum diæta.
 Alios, qui non ægrotant, in hoc camino
 paupertatis, tamquam aurum in fornace,
 reddit splendidiore, ut Iobo contigit, qui
 omnibus amissis longè clariùs enituit, at-
 que etiam in hac vita *addidit Dominus om-*
nia, quacumque fuerant Iob, duplicia. Iob. 42.
Quoniam non in finem oblitio erit pauperis: patien-
tia pauperum non peribit in finem. Psal. 9. 19.

§. V.

Deus suo tempore & pauperibus, & pauperum patronis succurrit.

Iob. 29. 11. Sextò dicebat olim Iob: *Auris audiens beatificabat me, & oculus videns testimonium reddebat mihi. Eò quòd liberassem pauperem vociferantem, & pupillum, cui non esset adiutor.* Quantò magis Deus est beatificandus, cui testimonium reddunt tot millia pauperum vociferantium, se ab illo liberatos? Audit autem etiam non vociferantes: nam & silentium clamat miserorum. Abdias dispensator Achabi regis Israëlitarum, cum centum prophetas in spelunca absconditos pane & aqua sustentasset, vt Iosephus refert, magnum æs alienū contraxit. Eo mortuo creditor quos natos eius in seruitutem rapere volebat, cum vidua non esset soluendo. Illa Eliséum prophetam adiit, opem eius implorauit. Cui ille præcepit, vt ex olei ampulla, quæ domi vnica superat, vasa à vicinis mutuò accepta impleret: diuinitus enim oleum non defecturum, donec omnia implerentur. Paruit illa, & iussu Eliséi postea vasa illa vendidit, & debitum dissoluit. In qua historia Prophetæ non vociferantes à Deo auditi, & vel in spelunca latentes conspe-

Ioseph.
lib. 9. c. 3.
Antiquit.
4. Reg. 4.

conspēcti, atque per Abdiam nutriti sunt. Cui eam liberalitatem non esse damnosam passus est diuinus Remunerator, sed in vidua, ac liberis, per Elisēum prodigiosissimo olei augmento, gratiam pro gratia reposuit. Animalia ratione carentia, in extremo periculo constituta, cū aliud non habent, quo se protegant, clamorem habent, miseriamque suam testantur vociferando: ita & homines extrema afflictione compelluntur ad Deum clamare. Nec in ventos abit clamor: *Clamor filiorum Israël venit ad* Exod. 32
me ait. quia pauperum oppressio est peccatum in cælum clamans, etiam ipso oppresso silente. Quia ipsa calamitas clamat, tacente calamitoso.

§. VI.

Recens, & luculentum diuinae prouidentiae & cura erga pauperes exemplum.

Septimò non audit tantum, sed etiam exaudit pauperes, verus Pater pauperum, Deus, qui *saluum faciet egenum à gladio oris* Iob 5. 18
eorum, & de manu violenti pauperem. Quàm hoc verum sit, ostendit mirabilis prouidentia diuina, in historia, quam nobilis quidam Germanus, Anno Christi 1627. Româ huc, ad nos, in hunc fere modum perscripsit,

X

scripsit,

scripsit, meritò posteris non obliuiscendam.
Contigit aliquid quatuor ferè ab hinc mensibus non mirabile minùs, quàm iucundum in Vrbe. Nam à tristibus initijs, in lætum finem desinebat. Est hîc par coniugum, quibus, annonæ caritate ad summam inopiam reductis, fame pereundum fuisset, nisi, per æs alienum, cum morte inducias fecissent. Nam, cùm etiam, quod mutuò acceperant, absumsissent, redijt fames, quam insuper æs alienû fecerat grauiorem. Sed in primis creditor longè fuit grauissimus. Is enim, constituto debiti soluendi die, importunus aderat, sibi que, sine vlla mora, satisfieri volebat. Nihil illum extrema inopia, nihil pallidi vultus, nihil preces mouerunt miserorum. Prospiciebat enim, egestate semper magis ac magis crescente, supellectilem quoque, & cum ea spem solutionis obtinendam, abituram. Traxit igitur maritum in ius, &, non secus, ac si lege repetundarum teneretur, accusat. Fert sententiam iudex: reus carceri mancipatur. Et iste quidem in vinculis famebat: vxor autem dolebat tantò magis, quòd & inopiam, & inediam sustinens, marito viuo, viduam agere cogeretur. His malis afflicta nihil prius habuit, quàm

quàm vt vndiq; circumcursaret, quæreret-
que nouum creditorem, à quo mutuâ pecu-
niâ acceptâ maritum redimeret. Et erat exi-
gua pecuniæ summa, de qua agebatur, vix
duorum scilicet aureorum. Dum circum-
uit, nescio cui mala fide ambulanti nebulo-
ni innotuit. Is eam è vestigio clanculum se-
ctatus obseruauit; & quòd fortè intellexe-
rat, virum illius in custodiam datum, eo
absente, ad ædes afflictæ accessit. Vtque mi-
nùs metueret, nox fecerat audentio-rem, at-
que in primis ipsa domunculæ solitudo.
Adit ergo; pultat fores: nemine audito eti-
am quatit. Vicit importunitas, vt tandem
surgeret mulier, verita ne postes effringe-
rentur. Quærit de fenestra, quid hominis
adit? aut quid sibi velit, id noctis? Re-
spondet, aditum se petere, & pro imperio
proteruè iubet eam citò pessulum reducere,
laresque referare. Cui mulier, solam se do-
mi esse, ait, haud decere, vt hominem igno-
tum ad ædes, in tenebris, admittat. Si quid
negotij necessarij habeat, crastina luce,
peragi posse, postquam clara dies remoue-
rit causam suspicandi. Instat ille: perstat
illa. Sed non diu. Postquam enim homo
atrocissimis minis edixit, ni acturum aperi-
ret,

ret, se illam & domum pariter, cum tectis
& fundamentis exusturum: neque expecta-
turum, donec sol incipiat collucere; sed in-
cendio diem facturum. Quid faceret femi-
na, inops, sola, tantis minis perterrita?
Virilem animum vicisset periculi magnitu-
do. Fores trepida recludit, hominemque
nefarium ad se intromittit, saltem domum
conseruatura, si vitam non possit. Patefactâ
ianuâ, velut rabidus canis illam inuadit.
impurus, vitiumque continuò offert. Sed
qui Helenam sperauit, Penelopem, immò
Lucretiam reperit. Non enim ille tam im-
portunus fuit in flagitio petendo, quàm il-
la fortis in recusando. Adeò vehementer
resistit, vt vitam se priùs, quàm pudicitiam
profiteretur perdituram. Et vicit adulterû
casta, sed prædonem non superauit. Nam
ille à crimine vno ad alterum conuersus,
mandauit, vt quidquid domi pecuniarum,
vestium, vasorum haberet, apportaret: ni
faciat, verbera, mortem, flammâs tectis
subijciendas intentat. O misera mulier quid
hîc ages? teruncium domi nullum habebat,
præter duos nummos aureos, quos ea ipsa
die clapsa, redimendo marito mutuò acce-
perat. Hos Lauernioni dare, durum erat;
negare,

negare, periculosum. Sed prævaluit metus. Fatetur, adesse nummos, eosque accensa lucerna promit, sperans his se cetera omnia redimere posse. At longè secus fuit. Ut tigris, gustato sanguine, magis sæuit; ita auarus, viso auro magis sitit aurum. Existimans ergo crudelis homo, plus auri ab ea conditum latere, consilium capit illius necandæ, ut ea occisa, omnes latebras excutere possit. Quoniam igitur consultissimum videbatur, eam laqueo strangulare, & voci viam intercludere, ne clamans audiretur, laqueum ab ea petijt. Respondit, illa, nullum in tota domo esse, nisi quo asinus in stabulo religaretur, & clementiùs, quàm igne, moritura, ipsa carnifici suo viam ad propriam perniciem monstrat. Ventum est ad stabulum, ibi dum sicarius funem implicatiore nodo impeditum resoluit, videt femina clauam ligneam, tundendo asino parieti acclinatam, subitque mentem cogitatio: Quid si necem meam anteuertam, & homini, quod mihi parat; exitium priùs offeram? Fas est, vim vi defendere: & si mihi non credatur, præstat perire publica auctoritate, quàm crudelitate privata. Nec plura deliberans, impetu quodam naturæ

clauam arripit, nocturnumque latronem
 fune detrahendo occupatum, à tergo adori-
 tur, atq; vnico ictu in terram prosternit: al-
 tero deinde fulmine superaddito exanimat:
 cadauer extra domum tractum eliminatum
 que in proxima via abijcit: reliquum noctis
 dat quieti. Quamquam inquieta illi ea qui-
 es fuit. Facile enim habuit cogitare, pri-
 mam cadis suspicionem ad se iri deriuatum.
 Vix orta luce surgit, creditorē adit, dispen-
 ctoque duorum aureorum debito, maritum
 carcere liberat. Quam lætitiā illico noua
 tristandi causa inturbauit. Nam dum
 domum suam repetunt, occurrunt alij si-
 per alios, qui ad visendum cadauer confu-
 xerant, nunciantque cædem factam, homi-
 nem trucidatum iacere in via, sanguinis è
 gemina capitis plaga manantis vestigia ad
 ipsorū lares tendere, monstrareque, hand
 dubiè, vbi homicidium illud sit perpetratū.
 Fatetur vxor marito, se funeris istius esse
 authorem. Ibi nouus metus, nouus luctus
 hominem occupat, sed mox in gaudiū tran-
 siturus. Nam dum vndique ad cadauer spe-
 ctandum concurritur, adfuerunt etiam,
 qui, vultum occisi curiosiùs contemplantes,
 apprehenderunt manifestis signis, illum
 ipsam

ipsum fuisse famosissimū latronem, in cuius
 proscripti caput, centum aurei à magistra-
 tu erant promissi. Defertur res ad Urbis
 Gubernatorem, inquitur in mulierem cæ-
 dis patratricem. decernitur, illam centum
 aureos meruisse; qui proinde illi etiam nu-
 merati sunt. Iis & debito se exsoluit; &
 quod supererat, ad vitæ necessaria impen-
 dit. Quàm verè Deus est, qui *saluum facit* *Iob. 5. 19*
egenum à gladio, & de manu violenti pauperem?
 Quàm mirabiliter *Dominus mortificat &* *1. Reg. 2.*
viuificat, deducit ad inferos & reducit? *6.*
 te confidentiam amittere, ô pauperes,
 Deus vos de cælo aspicit; Deus necessitatem
 vestram probè agnoscit; Deus permittit, qui
 vobis insidientur: sed fortasse, per illos
 ipsos succurret, qui vobis imminent deuo-
 randis, sæpe enim operatur *salutem ex inimi-* *Luc. 1. 78*
cis nostris, & de manu omnium qui oderunt nos.

§. VII.

Immisericordis, erga pauperem, usurarij
pæna.

Octauò igitur, quamuis *Deus potentes non* *Iob. 36. 9*
abicit, cùm & ipse sit potens, tamen non saluat
impios, & iudicium pauperibus tribuit, neque
eos sinit abire impunitos, quibus dici potest: *Ierem. 23*
in alis tuis inuentus est sanguis animarum pau- *34.*
perum.

Psal. 13. 3. perum, & innocentum, Sunt enim veloces pedes eorum, & in modum Mercurij, ob talaria, alati, ad effundendum sanguinem, quorum manus ad dandum veloces esse debuissent. Sentiunt itaq; meritò manum Dei punientis, & curam pauperum singularem habentis. Qua de caussa ita præscripsit populo suo.

Exod. 22.
31.

Aduenam non contristabis, neque affliges eum: aduena enim & ipsi fuistis in terra Ægypti. Vidue & pupillo non nocebitis. Si leseris eos, vociferabuntur ad me, & ego audiam clamorem eorum: & indignabitur furor meus, percutiamq; vos gladio, & erunt uxores vestre vidue, & filij vestri pupilli. Si pecuniam matrem dederis populo meo pauperi, qui habitat tecum, non urgebis eum, quasi exactor, nec usuris opprimes. Quas Dei minas non esse inefficaces ostendit tertix viduæ exemplum. Memorat Paulus Diaconus, viduam fuisse, quæ paupertate pressa mutuam ab usurario pecuniam acceperat, sed magno suo malo, neque enim desisteat ille usuram identidem exposcere; quin & duplum exigere eius pecuniæ, quam dedisset. Nullum erat desertæ uspiam refugium, nisi ad S. Iuuentium Episcopum, singularem pauperum, viduarum, ac pupillorū patronum. Is post-

Paul. Di-
acon in
vita S. Iu-
uentij E-
pisc: c. 14.
& Sur. 14.
Septemb.

quam

quam & viduæ calamitatem, & iniusti exactoris importunitatem cognouit, Diaconū suum Exuperantium cum eadem vidua, misit ad creditorem, addito hoc mandato: *Vade ad eum, qui hanc viduā crudeli exactione opprimit: admone eum vice mea postulationis, dicens: Pater tuus rogat, sufficiat tibi, quod tuum est, nec exigas, quod minimè dedisti, ne id, quod habere videris, amittas. Si autem te audire noluerit, ecce do tibi sumam pretij, porrige ei, & reuertere.* Paruit Diaconus, heminemque auarum, vidua comitante, conuenit, nihilque eorum, quæ mandata erant, omisit. Lapidem citiùs molliisset, quàm iniquum hominem. Sed exiguo lucro fœnus accepit. Eodem enim temporis momento, quo aurum ab Episcopo missum contigit atque in manus sumsit, humi collapsus, miserimè expirauit. Duo hîc expendi possunt, ira Dei, & cura Dei; cura pauperum & viduarum, ira in fœneratores. Tamen si enim licitum est, vrgentē necessitate accipere mutuum à fœneratore, non tamen licitū est istis, cum spe fœnoris mutuum dare. Illos necessitas excusat, non item istos. *Augu-*

S. Augu-
stin. in
Plal. 128

dent fœneratores dicere: ait S. Augustinus: Non habeo aliud, unde viuam. Hoc mihi &

latro diceret deprehensus circa parietem alieni;
hoc mihi & leno diceret, emens puellas ad prostiti-
tutionem: hoc & maleficus incantans mala, &
vendens malitiam suam. Quidquid tale prohibere
conaremur, responderent omnes, quia non
haberent, unde viverent, quia inde se pascere-
nt quasi non hoc ipsum in illis maxime puniendum
est, quia artem nequitia delegerunt, unde vitas
transigant, & inde se pascere volunt, unde
offendant eum, à quo omnes pascuntur.

§. VIII.

Ludouico Imperatore, erga pauperes, longè li-
beralior Deus centuplum reddens.

Ado
Chron.
zt. 6. An.
815.

Nonò, quod Ado testatur, de Ludouico
Imperatore Caroli Imperatoris filio, plane
Deo maiore iure tribuitur. Ludouicus, an-
nis circiter viginti octo, quibus imperium
gessit, non solum fuit eximius amator ca-
stitatis, promotor religionis, fautorq; Ec-
clesiasticorum; verum etiam, in Gallia,
Germania, Italia totoq; Imperio suo, lega-
tos constituit, qui pauperum & oppresso-
rum curam gererent, eorum causas audi-
rent, ijsque iustitiam administrarent, atq;
in omni necessitate succurrerent, Deus, non
annis 28. duntaxat, sed à condito orbe,
Angelos pauperum tutelares constituit, quin &

& causam eorum ipse suscepit, suscipit, suscipiet. Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, diuites in fide, & haeredes regni, quod repromisit Deus diligentibus se? ait S. Iacobus. Ipse Christus dixit: *cum facis conuuiuium, uoca pauperes, debiles, claudos, & cecos.* Ac rursus, cum à cœna magna diuites, ob villam emtam, & ob emta quinque iuga bouum, atque ob uxorem ductam se se excusarent, iratus paterfamilias dixit seruo suo: *Exi citò in plateas, & vicos ciuitatis; & pauperes ac debiles, & cecos, & claudos introduc huc.* Cœna magna, erit cœna Agni, non nectare & ambrosia, sed genimine vitis nobilioris pretiosa, in qua, vbi accumbant hi pauperes, ostendit Lazarus in ipso sinu Abrahæ, sicut & D. Ioannes in sinu Christi requiescens. Cuius rei figura fuit Isaac, qui *seuit*, non in agro proprio, sed à Geraritis conducto; neque enim Abraham, neque Isaac, neque Iacob, possederunt agros, aut domos in Chanaan, sed identidem in ea peregrinati sunt. *Seuit itaque Isaac in terra illa, & inuenit in ipso anno centuplum, benedixitq; ei Dominus.* Quare hæc tanta messis, non per fatiorem, nec per agrorum fertilitatem, sed Dei beneficio, & per miraculum Isaaco obtigit,

Iac. 2. 5.

Luc. 14.

13.

Ibid.

Luc. 16.

23.

Gen. 26.

32.

Plin. lib.
18. cap. 11.

vt ex vno modio à se feminato, centum modios meteret. Quamquam Plinius fertilissimum triticum *centigranum* appellet, vnde & Isaaci prouentum naturalem esse potuisse, non tamen fuisse ostenditur, scriptura eam vbertatem benedictioni diuinae ascribente. Hac autem benedictione tantum copiosa indicatum est, tam vberem terram esse paupertatem, in qua qui serit, centuplum recipit, ex Christi oraculo: *omnis qui reliquerit domum, vel fratres &c: aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam aeternam possidebit.* Quò alludens ait

Matth.
19. 29.

S. Hieronym.
ep. 126.

Hieronymus: *Centuplicato faenore Christi promissa redduntur; in tali Isaac quondam agros seuerat.* Hac fertilitate carent diuites, gaudent pauperes. Quibus proinde rectè S.

S. Greg.
Nazianz.
in carm.

Gregorius Nazianzenus gratulatur hac acclamatione:

Felix qui Christum fortunis omnibus emit.

S. Augustin.
serm. vlt. de
diuers.

Et D. Augustinus: *Quid est gloriosius homini, quàm sua vendere, & Christum emere? Quid vtilius, quàm omnibus rebus exui, vt eum habeamus, in quo sunt omnes thesauri? Quid securius, quàm à mundo non curari, vt curemur à Deo? Mundus respicere inopes non dignatur, Deus dignatur,*

Domino

Dominus in celo sedes eius : oculi eius in pauperem respiciunt. Psal. 103
Idcirco alibi dictum est: Tibi derelictus est pauper, quem alij negligunt, quem despiciunt, Tibi derelictus pauper. Psal. 9. 354

§. IX.

Matre infantem suum curante magis sollicitus Deus erga pauperes.

Quemadmodum infans à natura destitutus, nudus, neque surgere, neque se vestire, aut contra frigus tegere, neque cibum manibus capere, immò neque ea, quæ sibi necessaria sunt verbis postulare valens, à matre curatur. Hanc amor impellit, ut viribus carentem è lecto leuet, vestiatur, inuoluat, portet, sinu excipiat, admotis papillis nutriat, ciboque præmanso in os inserto sopiat, in cunis circumagat, cantando ad somnum alliciat; plorantem mulceat, ridenti arrideat, denique noctes diesque laboret, ne quid desit indigenti. Ita Deus pauperes & inopes, & se ipsos iuuare non valentes amat, fouet, educat & educit ad æternam vitam. Immò longè magis. Quia mater sæpe per ignorantiam, sæpe per negligentiam, sæpe per virium defectum infantem succurrere non potest. Deus autem, cuius sapientia falli nequit, cuius bonitas termi-

NUM

num nescit; cuius potentia non est finis, nihil ignorat, nihil negligit, nihil non potest. Quare magis vult, magis valet, magis curat, quàm mater. *Numquid obliuisci potest mulier infantem suum, ut non misereatur filii uteri sui? & si illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui.* Quæ cum ita sint, prodest vique hominibus sua paupertas, per eam, dum eos negligere Deus videtur, maximè curat, quia maximè amat. Quamobrem rectè posuit illud Themistoclis vsurpare: *Perieramus, nisi perissemus.* Multis etenim perire est salutare; hoc est, multis perdere opes, perdere domos, perdere pecunias, perdere vitæ necessaria, est occasio, vt Deum inuocent: qui inuocatus est, & succurrit. Itaque male perierant, nisi bene à Deo perdit bene perisissent. Quod ita esse, pauperes vel in Martyribus possunt cognoscere; nam & illi sic bene perierunt in hoc sæculo, ne perirent in futuro. Plura qui vult legere de hac cura Dei erga pauperes, tomum nostrum primum adeat, de Iudicijs Dei, quæ in hoc mundo exercet.

Tom. I.
de iudicijs, quæ
Deus in
hoc mundo
exercet. c. 4.
§. 5.

§. X.

§. *Stephanus Hungarorum rex, quantus illi amandis pauperibus, fuerit Dei imitator?* Ne

Ne autem ipse solus curet pauperes Deus, vult etiã in hac cura homines suos esse imitatores, quorum plurimi extiterunt. S. Stephanus primus Hungarorum rex menti suæ altissimè impresserat illa Christi dicta: *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiã consequentur: date & dabitur vobis;* quare tanto affectu pauperes, & in illis Christum amplectebatur, vt nullum vñquam hospitem, aut peregrinũ absq; aliquo solatio à se discedere pateretur, & in egenos quotidianas expensas fieri iuberet. Nocturno tempore, eleemosynas non solum in sinu pauperum abscondebatur; verum etiam, Christi exemplo sese demittebat ad eorum pedes abluendos. Accidit, vt quadam nocte, nemine sciente, solus pauperes inuiseret, qui viso marsupio ita pecuniæ inhierunt, vt certatim, in eum inuolantes barbam ei euellerent. Ille nulla indignatione motus, immo gaudio perfusus, humique prostratus his verbis exclamauit: *Regina caelestis, & mea, en quem tu regem constituisti, eum sic honorarunt milites tui. Quæ si mihi ab aliquo hoste illata esset iniuria, tuo fretus adiutorio, non sinerem eam inultus abire. At nunc sciens hinc mihi parari aeternam felicitatem, impense laetor, & gratias agens*

Sar. 20.
Augusti.

Matth. 9.
Luc. 6.

Luc. 21.

agens, illis piissimi Salvatoris consolatorijs
 bis, quibus discipulos suos confirmavit: Capillus
 inquit, de capite vestro non peribit. Dixit, de
 incredibilem quamdã animo persensit dubi-
 cedinem, statuitque numquam pauperi vili
 pectoris sui ostia claudere. Quam liberali-
 tatem in clericos præcipuè ac Religiosos
 exercuit. Quorum vni Gunthero dicto, tan-
 tam potestatem concessit, vt quoties sua præ-
 sentia eius aulam illustraret, curam regni ei de-
 mandaret. Tum ille rebus, quas in aula inu-
 nisset, in peregrinos, egenos, viduas, pupillos
 cœnobia & Ecclesias erogatis, breui illam exinan-
 niebat.

§. XI.

Ethelouoldi, VVilhelmi, Germani, sanctissimorum
 rum Episcoporum erga pauperes cura.

Seuer.

Sulpit.

cap. 2. de

vit. S.

Martin.

Quid igitur? num & regnum fuit de-
 pauperatum? nequaquam. Sed dum rex
 pauperum; Deus regis & regni curam gessit.
 Tanti autem curam hanc fecerunt Sancti,
 vt etiam sibimet ipsis cibum, etiam vestes
 detraherent, egentibusque largirentur. Pa-
 lam est, quid Martinus adhuc catechume-
 nus fecerit. Ethelouoldus Wintoniensis
 Episcopus, neque Ecclesiæ ornamentis pe-
 percit, Accidit, vt quandoq; acerba fames uni-
 uersam

Sur. 1.

Aug

versam Britanniam vehementer opprimeret, & multi pra nimia inopia dira clade extinguerentur. Tum ille pecuniam suam omnem in pauperes elargitus est. Deficiente pecunia tolli iussit ornamenta quaeque, & permulta vasa argentea ex Ecclesia thesauris confringi. Iis in pecunias redactis, cum multo cordis gemitu testabatur, se a quo animo ferre non posse, mista metalla durare integra, hominem verò ad imaginem DEI factum, pretioso Christi sanguine redemptum, mendicitate, & inedia confici. Sustentaui itaque innumeram pauperum multitudinem; qui periculum famis euadere cupientes, ad eum undiq; confugiebant. Illos ipse in plateis, omni solatio destitutos refocillabat, singulis necessaria prabens: donec misericordia Dei de celo in terram prospiciens, & humano generi solita benignitate subueniens malum inopiae temperaret. Inseminauit hanc curam mundi Moderator etiam S. Wilhelmo Episcopo Briocensi, qui sua manu voluit stipem pauperibus distribuere, quacumq; ibat; & cum statuta elemosynæ darentur, ipse semper coram voluit esse, ne quisquã præteriretur. Tempore famis, & sua, & aliena horrea euacuauit. Deniq; rebus suis omnibus in egenos distributis, nihil superfuit, vnde conderet testamentum

Godefri-
dus Cal-
uus in
eius vita
29. Iulij

Y

mentum

Constan.
lib. 2. de
vit. S
German.
c. 11. Sur.
31. Iulij.

mentum. Maluit enim sua viuis bene collocare, quam, post mortem, incertæ aliorum fidei committere dispertienda. Constantinus presbyter refert de S. Germano Episcopo Antiodorensi, eum obuijs mendicantibus, ex diacono suo interrogasse, quantum pecuniarum haberet? cumque intellexisset, tantum tres aureos præsto esse, omnes iussisse in pauperes liberali sparsione effundi. Ibi diaconus futuri prouidus, *ergo*, inquebat, nos *hodie victuri sumus?* cui Germanus respondit: *Pascet Deus pauperes suos, tu, quod habes, presta pauperibus.* Diaconus malè sollicitus, nec bene obediens, duos erogat, vnum reseruat. In itinere à Leporio prædiuite domino vehementer agrote, per cursores inuitatur, misso ducentorum solidorum munere. Quo oblato, ad diaconum conuersus Episcopus: *Accipe, ait, qua traduntur, & intellige te fraudem fecisse pauperibus. Nam si totum, quod dedi, indigentibus contulisses, remunerator noster trecentos hodie reddidisset. Contremuit diaconus, secretum reatus sui innotuisse pontifici.* In qua historia apparet, quantum Deus habeat curam eorum, qui pauperum curam gerunt, quibus & promissum centuplum reddit. Non
solium

Matth.
29. 29.

solùm igitur in pauperes iniurijs sunt, qui iussas eleemosynas vel interuertunt, vel diminuunt; sed etiam in proprios dominos noxij. Nam pauperibus simplum, domino centuplum subducunt. O cæca parcitas, quæ nescis seruare pecunias, nisi in proprium damnum!

§. XII.

Ex veteri, & nouo testamento exempla feminarum Elisæum, Christum, & Apostolos curantium.

Mulierum quoque eximia hîc laus est; nam per illas misericors Dominus sæpe egenis præsentî manu adfuit, docuitque diuitias ab illis, non in ornatum capitis, non in armillas & torques, non vestes exoticas, & Phrygia acu elaboratas, sed in egentes atque misericordiæ opera impendendas. Talis erat illa, de qua scriptura ita loquitur:

Transibat Elisæus per Sunam: erat autem ibi mulier magna, qua tenuit eum, ut comederet panem: cumq; frequenter inde transiret, dieret ad eam, ut comederet panem. Qua dixit ad virum suum: Animaduerto, quòd vir Dei sanctus est iste, qui transit per nos frequenter. Faciamus ergo ei cœnaculum paruum, & ponamus ei in eo lectulum, & mensam, & sellam, &

4. Reg. 4.
8.

T 2

candela-

candelabrum, ut cum venerit ad nos, maneat ibi. Neque gratis id fecit, pro gratia, gratiam sensit, & quæ sterilis erat, filium acquisiuit. Quàm multæ eiusmodi opulente Iunones prolem optarent, sed pauperes non curant; Elisæos, Prophetas, Religiosos in domum non admittunt. Quare vid cum illis diuinam excludunt benedictionem. Aliæ feminæ etiam foras eunt, ut pauperibus seruiant. Quales fuerunt illæ, de quibus

Luc. 8. 2. bus Lucas hæc memorat: *Et factum est deinceps, & ipse iter faciebat per ciuitates, & castella, predicans, & euangelizans regnum Dei: & duodecim cum illo; & mulieres aliqua, quæ erant curata à spiritibus malignis, & infirmitatibus: Maria, quæ vocatur Magdalene, de qua septem demonia exierant, & Ioanna vxor Chuse procuratoris Herodis, & Susanna, & alie multa, quæ ministrabant ei de facultatibus suis.* Consuetudinis Iudaica fuit, ait S. Hieronymus, nec ducebatur in culpam, more gentis antiquo, ut mulieres de substantia sua victum atq; vestitum præceptoribus darent. Sed hoc quia scandalum facere poterat in nationibus, Paulus se abiēcisse commemorat. Ministrabant autem hæ mulieres Domino de substantia sua, non quòd indigeret cibus Dominus creaturarum, sed

S. Hieronymus. in cap. 27. Matth.

sed ut typum ostenderet magistrorum, quod vi-
ctus atq; vestitu de discipulis debeant esse conten-
ti. Hæc D. Hieronymus. Eandem causam Theophilus
indicat Theophylactus his verbis: *Diuites fe-*
mina comitabantur Apostolos, ut suppedirent
eis necessaria, omnem illis securitatem horum
caussa parantes, ut soli Euangelij prædicatio-
ni ipsi vacarent. D. Ambrosius autem etiam
aliam causam adducens ait: *Scilicet mulieres*
opulenta desiderio doctrina Dominica, & vir-
ginitatis, sequebantur Apostolos, & ministrabant
eis & sumtus, & seruitia, sicut & Saluatorem
sunt secuta. Quid multis opus? Ipse Apo-
stolus ait: *Numquid non habemus potestatem*
mulierem sororem circumducendi, sicut & ce-
teri Apostoli, & fratres Domini, & Cephas?
Aut ego solus, & Barnabas, non habemus pote-
statem hoc operandi? Habuit sanè Paulus po-
testatem, sed noluit ea uti, ne Gentiles
offenderet. Ceterùm planè non exiguum
opus erat harum matronarum, quæ diui-
næ sapientiæ audiendæ, & pauperes Apo-
stolos pascendi causâ tanta itinera, & tot
incommoda susceperunt. Nunc multæ, ne
dignantur ad planteas vsque descendere, ut
Christum in pauperibus suis pascant.

Theophilus
in 1. Cor.
9. 5.

S. Ambrosius
in eandem
ep.

1. Cor. 9.

5.

§. XIII.

Alia novi Testamenti pauperes curantium exempla.

Quamquam sanè multæ fuerunt præclaræ, quæ id factitarunt. Quis regiam illam mentem Elisabethæ nescit, quanta fuerit amatrix & nutrix egenorum? quis Redigundas non nouit miraculis, ob pauperes adiutos, illustratas? S. Birgitta vidua multis reuelationibus nobilitata, infirmorum, morbidorum, & pauperum, felix & inclita mater eleemosynas largissimas præstabat. Habebat autem magnas ades pauperibus deputatas & in ipsas feminas, quæ illorum ministerio semper occuparentur. Sed & ipsa cum multa humilitate non raro illis inferuebat, lauans, & osculans pedes eorum. S. Anatolia Diodori filium cum à malo dæmone liberaasset, adijt eam Diodorus cum vxore, obtulitque ingentem vim pecuniarum. Sed S. Anatolia nihil penitus accipiens, dixit: *Vade, & egenis Christianis, atque inopibus eroga: tu verò crede in Christum, una cum tuis, & liberaberis.* Nimirum opes Anatolia à se in pauperes, quemadmodum alij labores solent, deriuauit. Numquam ad finem, in hoc genere argumenti, decurret oratio, si omnia velim attingere exempla.

Nullas

Surius 23.
Iulij.

Sur. 9.
Iulij.

Nullus sanctus, nulla sancta fuit, quæ mi-
 sericors non fuit. Hanc enim virtutem
 voluit diuina sapientia idcirco extendi, ut
 sua quoque erga pauperes cura extendere-
 tur. Neque potest vllam in rem pecunia
 vtilius expendi, quàm quæ expenditur in
 charitatem. Quæ de causa *Frater quidam*
interrogauit Pastorem dicens: Dimissa est mi-
hi omnis hereditas, quid facio ex ea? Et di-
cit ei Abbas Pastor. Vade, & post tres dies veni,
& dico tibi. Venit autem, sicut presiniuit, & di-
cit ei senex: Quid tibi habeo dicere, frater? Si
dixero, da eam in Ecclesiam, clerici sibi facient
conuinia ex ea: Si autem dixero, da eam paren-
tibus tuis; non est tibi merces: si verò dicam,
da pauperibus, securus eris. Quid-
quid ergo vis, vade,
fac.

Apud He-
 ribert.
 Rosveid;
 lib. 5. de
 vitis PP.
 libell. 10.
 de discr.
 n. 55.

